

Zöldségfélék

Európai piaci tendenciák

A zöldségfélék vonatkozásában összehasonlításra alkalmas világszintű információk jelenleg nem állnak rendelkezésre, ezért az európai, azon belül is elsősorban az uniós tendenciákat mutatjuk be. Ez utóbbit az is indokolja, hogy az EU kevés zöldségféléket importál a harmadik országok piacáról, mivel a termékcsoport kereskedelme főleg a tagországok között bonyolódik.

Az EU-ban évente 2,6 millió tonna görögdinnyét termelnek. Az EU vezető görögdinnye-termesztő tagországai: Románia, Spanyolország, Görögország, Olaszország és Magyarország. A nagy termesztők növelték a görögdinnye termőterületét 2014-ben, Spanyolországban a termőterület az előző évihez hasonlóan 14 ezer hektár körül alakult. Elsősorban a középérésű fajtákra koncentráltak, a korai és az augusztusban érő fajtákból kevesebb termett. Az utóbbi években jelentősen élénkült a kereslet a 4 kilogrammnál kisebb, valamint a minidinnyék és a mag nélküli dinnyék iránt is. Spanyolország a legnagyobb görögdinnye-exportőr az EU-ban. Olaszországban 12 ezer hektáron termeltek görögdinnyét 2014-ben, Észak-Olaszországban az előző évihez képest 30 százalékkal zsugorodott a termőterület. A görögdinnyetermés összességében 10 százalékkal csökkent, míg a déli termőtájakon a korai fajták termése 20-25 százalékkal nőtt. Görögországban a termőterület 10 százalékkal bővült 2014-ben, ugyanakkor a hűvös tavaszi időjárás minőségi problémákat okozott.

A WPTC (2014) jelentése szerint globális szinten az ipari paradicsom termése 20 százalékkal, 39,8 millió tonnára, ezen belül az EU-tagországok mediterrán régióiban (elsősorban Olaszország, Spanyolország és Portugália) 30 százalékkal, 9,4 millió tonnára emelkedett 2014-ben a 2013. évihez képest. Az EU legnagyobb frissparadicsom-exportőrei Spanyolország és Hollandia. Spanyolország paradicsomkivitele a belső piacra, valamint a harmadik országokba együttesen 7 százalékkal (955 ezer tonnára) csökkent, Hollandiáé pedig az előző évihez hasonlóan alakult (1015 ezer tonna). Franciaországban a frisspiaci értékesítésre szánt paradicsom termése 3 százalékkal, 573 ezer tonnára emelkedett 2014-ben a 2013. évihez viszonyítva (Agreste, 2014a). A friss paradicsom vezető beszállítója Marokkó, ahonnan az egy évvel korábbinál 6 százalékkal több (388 ezer tonna) termék érkezett az EU-ba 2014-ben. Oroszország az importált paradicsom 46 százalékat Törökországból, 19 százalékat az uniós

tagországoiktól szerezte be az elmúlt három évben (FranceAgriMer, 2014). Törökország nyertese lehet az embargónak, hiszen 28 százalékkal több (493 ezer tonna) paradicsomot szállítottak ki 2014 első kilenc hónapjában, mint 2013-ban összesen.

Az EU legnagyobb zöldpaprika-termelő tagországai Spanyolország, Hollandia, Olaszország és Magyarország. Spanyolország termelői 17 százalékkal több (648 ezer tonna) zöldpaprikát szállítottak az EU piacára 2014-ben az előző évihez képest. A korszerű üvegházi termesztésnek köszönhetően március és november között Hollandia uralja az uniós piacát. Hollandia ugyannyi (343 ezer tonna) zöldpaprikát szállított az EU-ba 2014-ben, mint az előző évben.

Az EU-ban az egy évvel korábbinál 13 százalékkal több, 5,8 millió tonna vöröshagyma termett 2014-ben (AMI, 2014). Hollandiában a vöröshagyma termőterülete és termésátlaga (58 tonna/hektár) is nőtt, ezért a termése 9 százalékkal, 1,3 millió tonnára emelkedett. Németországban az előző évinél 23 százalékkal több, azaz 500 ezer tonna vöröshagymát takarítottak be 2014-ben.

Az EU legnagyobb káposztatermelője, Lengyelország a termelt fejes és vörös káposzta 80 százalékát a közösségi piacon értékesíti. A főleg Oroszországba szállító Macedóniában a korai fejes káposztát a 2013. évihez hasonló nagyságú felületen ültették fűtetlen fóliasátrakba 2014-ben is.

Az EU legnagyobb sárgarépa- és petrezselyemgyökér-termelői Lengyelország és Franciaország. Franciaországban a sárgarépa termőterülete 2 százalékkal, 8,2 ezer hektárra, termése 6 százalékkal, 327 ezer tonnára csökkent 2014-ben az előző évihez viszonyítva (Agreste, 2014b). Az Eurostat adatai szerint Lengyelországban a sárgarépa termése 3 százalékkal, 758 ezer tonnára emelkedett, míg Hollandiában 16 százalékkal, 469 ezer tonnára csökkent 2014-ben. Oroszország összes sárgarépaimportjának 48 százaléka Izraelből, 26 százaléka az uniós tagországoiktól származott az elmúlt három évben.

Az európai csemegekukorica-termesztők rangsorában – Magyarországot követően – a második helyen Franciaország áll, ahol a 2014/2015. gazdasági évben 22,5 ezer hektáron termesztettek csemegekukoricát, a termésátlag 19,7 tonna volt hektáronként (Semences de France, 2014). A termőterületet tekintve erősen lemaradva Oroszország (7800 hektár) és Lengyelország (6600 hektár) következett a sorban. E két országban a 2013. évihez képest egyaránt 10 százalékkal nőtt a csemegekukorica termőterülete 2014-ben.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságok adatai szerint az összes zöldségtermelés jelentős hányadát adó szabadföldi zöldségfélék termőterülete 12 ezer hektárral, 38 ezer hektárra zsugorodott 2014-ben az előző évihez képest. A csemegekukorica termőterülete 33 százalékkal, 16,7 ezer hektárra csökkent. A vizsgált zöldségfélék közül a vöröshagyma és a szabadföldi paradicsom termőterülete 7, a karfiolé 24, a zöldpaprikáé 36 százalékkal zsugorodott, ezzel szemben a görögdinnyéé 6 százalékkal nőtt (27. ábra).

A zöldségfélék 2014. évi kínálatát elsősorban az időjárás alakulása (téli és tavaszi fagyok részbeni elmaradása, belvíz, sok csapadék), továbbá az Oroszország által 2014. augusztus elején bevezetett importtilalom határozta meg. Az oroszországi embargó kettős hatást gyakorolt a piacra: egyrészt egyes zöldségféléket augusztustól nem lehetett elhelyezni az oroszországi piacon, másrészt az Oroszországból kiszoruló uniós termékek az európai piacon túlkínálatot, árcsökkenést okoztak. Az AKI PÁIR becslése szerint 2014-ben Magyarország összes zöldségtermése elérte az 1,65 millió tonnát, ami 15 százalékos növekedést jelentett az előző évi mennyiséghez képest (17. melléklet).

A belföldi görögdinnye az időjárás kedvező alakulása miatt a szokásosnál korábban jelent meg a piacon 2014-ben. Szakértők szerint a termés 220–250 ezer tonna körül alakult, ami meghaladta a 2013-ban betakarított mennyiséget. A szezon az átlagosnál hosszabb volt, a virágok második és harmadik kötése is beértek. A 2011-ben indított dinnyepromóció (kóstoltatás és rek-

lám) folytatódott 2014-ben is. A kormányzat, a szakmai közeli szervezetek, a termelők és a kereskedők együttműködése elősegítette a dinnye belföldi értékesítését.

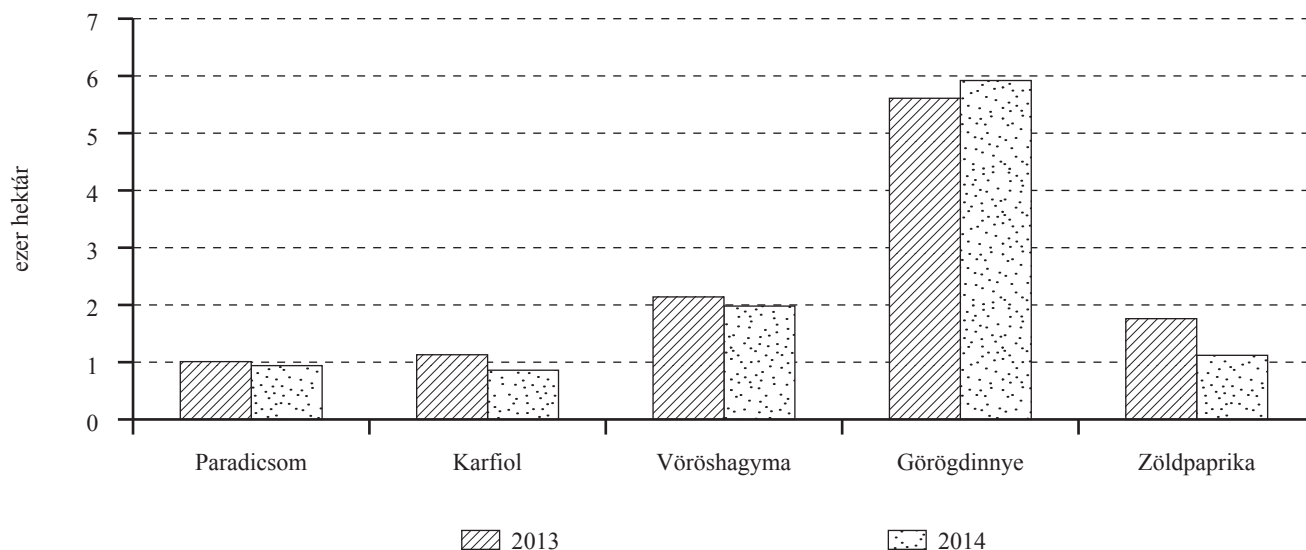
Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságokban a paradicsom termése 11,5 ezer tonnával, 35,8 ezer tonnára csökkent 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva, elsősorban a termésátlag 20 százalékos (37,6 tonna/hektár) esése miatt. Szakértők szerint a hajtattott paradicsom felülete 415 hektár körül alakult, a tavaszi meleg következménye rossz kötődés volt, ezáltal kisebb lett a termés. Magyarországon az ipari paradicsom mennyisége a 2013. évi 32 ezerről 68 ezer tonnára emelkedett 2014-ben (WPTC, 2014).

Magyarország zöldségtermesztésén belül 10 százalékos körüli a zöldpaprika aránya. Szakértők szerint a hajtattott zöldpaprika felülete 1530 hektár körül alakul. Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságokban a zöldpaprika termése 9,5 ezer tonnával, 17,6 ezer tonnára csökkent 2014-ben (28. ábra) az előző évihez képest, elsősorban a termőterület 35 százalékos (1116 hektárra) zsugorodása miatt. A „Szentesi paprika” oltalom alatt álló földrajzi jelzés regisztrációja 2014 februárjában megtörtént.

Magyarországon 2–2,3 ezer hektáron 57–60 ezer tonna vöröshagyma termett az elmúlt három évben. Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságokban a vöröshagyma termése 14 százalékkal, 48 ezer tonnára csökkent 2014-en az előző évben betakarított mennyiséghez viszonyítva. A sárgarépa és a petrezselyemgyökér termőterülete egyaránt 1,8–2 ezer hektár körül alakult, a sárgarépa termése 65–75 ezer tonna, a petrezselyemgyökéré 32–34 ezer tonna között mozgott a 2011–2013. évek átlagában.

A fejes káposzta termőterülete 2,3–2,7 ezer hektár, termése 65–81 ezer tonna között változott az elmúlt

27. ábra: Egyes zöldségfajok termőterületének alakulása (2013–2014)

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, KSH

három évben. A fejes káposztát döntően szabadföldön termesztik, a hajtított káposzta termőterülete 280 hektárra emelkedett 2014-re. A rendkívül csapadékos időjárás megbetegedéseket okozott az állományokban, ráadásul az oroszországi embargó miatt túlkínálat alakult ki az európai piacon, emellett csökkent a káposzta fogyasztása is.

Magyarország évek óta őrzi vezető csemegekukorica-termelő szerepét az EU-ban. A termőterület négy éve folyamatosan növekszik és 2014-ben elérte a 37 ezer hektárt. Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságok adatai szerint a csemegekukorica hozama 13 százalékkal, 14 tonna/hektárra csökkent 2014-ben az egy esztendővel korábbihoz képest. A csemegekukorica 2014-ben bekerült az ipari zöldségfélék közé, ezért a csemegekukorica-termelők jogosulttá válnak a termeléshez kötött támogatásra. A termőterület bővülése és a hozamok javulása miatt több zöldborsót takarítottak be 2014-ben, mint egy évvel korábban.

A zöldségfélék importja 15 százalékkal (216 ezer tonnára) emelkedett 2014-ben az előző évhez képest. A negatív külkereskedelmi egyenlegű zöldségfélék közül a friss paradicsom importja 8 százalékkal (14,3 ezertonnára) csökkent 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Spanyolországból 2 százalékkal kevesebb (6 ezer tonna) paradicsom érkezett Magyarországra. A tárolási zöldségfélék közül a vöröshagyma beszállítása 18 százalékkal, 9 ezer tonnára nőtt. Hollandiából 51, Németországból 61 százalékkal több vöröshagyma került Magyarországra. A sárgarépa és a fehérrépa behozatala 11 százalékkal 7,9 ezer tonnára emelkedett, míg a fokhagymáé (elsősorban Hollandiából) 5 százalékkal, 735 tonnára nőtt.

A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségfélék közül a zöldpaprika importja 9 százalékkal, 6,4 ezer tonnára csökkent, ugyanakkor Spanyolország 45 százalékkal növelte magyarországi szállításait. A görögdinnye behozatala 32 százalékkal, 5,8 ezer tonnára csökkent, elsősorban Görögországból. Vörös és fejes káposztából 34 százalékkal kevesebbet, 2,2 ezer tonnát importáltunk. A legtöbb káposzta Németországból és Macedóniából érkezett. A gyorsfagyasztott zöldségfélék beszállítása 15 százalékkal bővült.

Bel- és külpiaci értékesítés

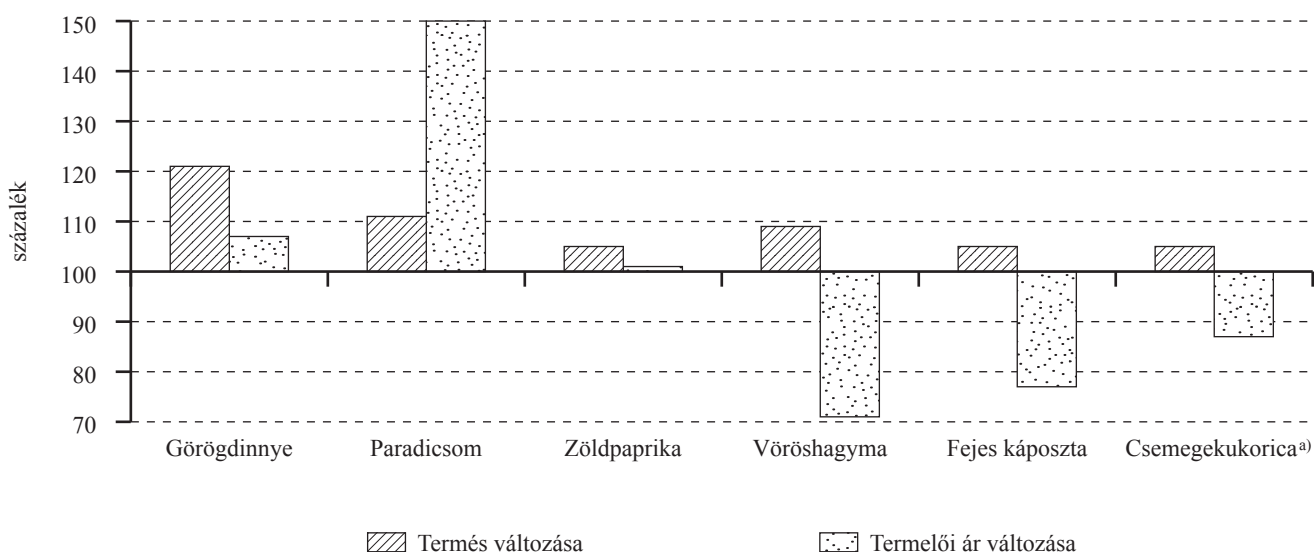
A KSH adatai szerint a zöldségfélék felvásárlása 25 százalékkal, 722 ezer tonnára emelkedett 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest (17. melléklet, 29. ábra). Megjegyezzük, hogy a 2014. évi felvásárlási adatok a tárolási zöldségfélék forgalmát is tartalmazzák, ami a 2013. évi terméssel függ össze.

A tárolási zöldségfélék közül a petrezselyemgyökér felvásárlása 39, a sárgarépaé 6 százalékkal csökkent, ugyanakkor a fejes káposztáé 316, a vöröshagymáé 20 százalékkal nőtt.

A görögdinnye felvásárlása 59,08 ezer tonna volt 2014-ben, ami 13 százalékos csökkenést jelent az egy esztendővel korábbihoz képest.

A zöldségfélék ipari célú felvásárlása 31 százalékkal bővült a vizsgált időszakban. Az összes ipari célra felvásárolt zöldségféle 70 százalékat három nagymagvú zöldségféle adja, amelyek közül a csemegekukorica felvásárlása 29, a zöldborsóé 72 százalékkal nőtt, ugyanakkor a zöldbabé 7 százalékkal esett. A paradicsom ipari célú felvásárlása 45 százalékkal bővült. Az ipari célra felvásárolt zöldségfélék felvásárlási ára

28. ábra: A zöldségfélék termésmennyiségének és termelői árának változása 2014-ben (2013 = 100)

^{a)} Felvásárlási ár változása.

AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH adatok-alapján az AKI Piaci Információs Osztályán készült számítás

átlagosan 3 százalékkal emelkedett 2014-ben. A vizsgált fajok közül csak a zöldbab, a csemegekukorica, a paradicsom, a fejes káposzta és az uborka felvásárlási ára csökkent.

A friss fogyasztásra szánt (hajtatott és szabadföldi együtt) paradicsom felvásárolt mennyisége 7 százalékkal, csaknem 19 ezer tonnára nőtt, míg felvásárlási ára 14 százalékkal emelkedett. A friss fogyasztásra szánt (hajtatott és szabadföldi együtt) zöldpaprikából 3 százalékkal többet (29,8 ezer tonnát) vásároltak fel 2014-ben, mint egy évvel korábban.

A KSH adatai szerint a zöldségfélék exportja (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) 7 százalékkal, 326 ezer tonnára emelkedett 2014-ben a 2013. évi mennyiséghez képest (18. melléklet). A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségek közül a görögdinnye volumenében a legjelentősebb exportzöldségfélénk. A kivitele 5 százalékkal, 64 ezer tonnára csökkent 2014-ben: Csehországba 15 százalékkal (15 ezer tonnára), Lengyelországba 11 százalékkal (15 ezer tonnára), Németországba 27 százalékkal (13 ezer tonnára) esett a kivitt mennyiség. A zöldségfélék kiszállításában a második legnagyobb részarányt képviselő étkezési paprika exportja 5 százalékkal, csaknem 26 ezer tonnára emelkedett 2014-ben az előző évihez viszonyítva. A legnagyobb piacunkra, Németországba 10 százalékkal több, 16 ezer tonna friss vagy hűtött étkezési paprikát értékesítettünk. A fejes és vörös káposzta kivitele 34 százalékkal (4,8 ezer tonnára) bővült. A káposztaféléket elsősorban a skandináv országokba, valamint Romániába szállítottuk.

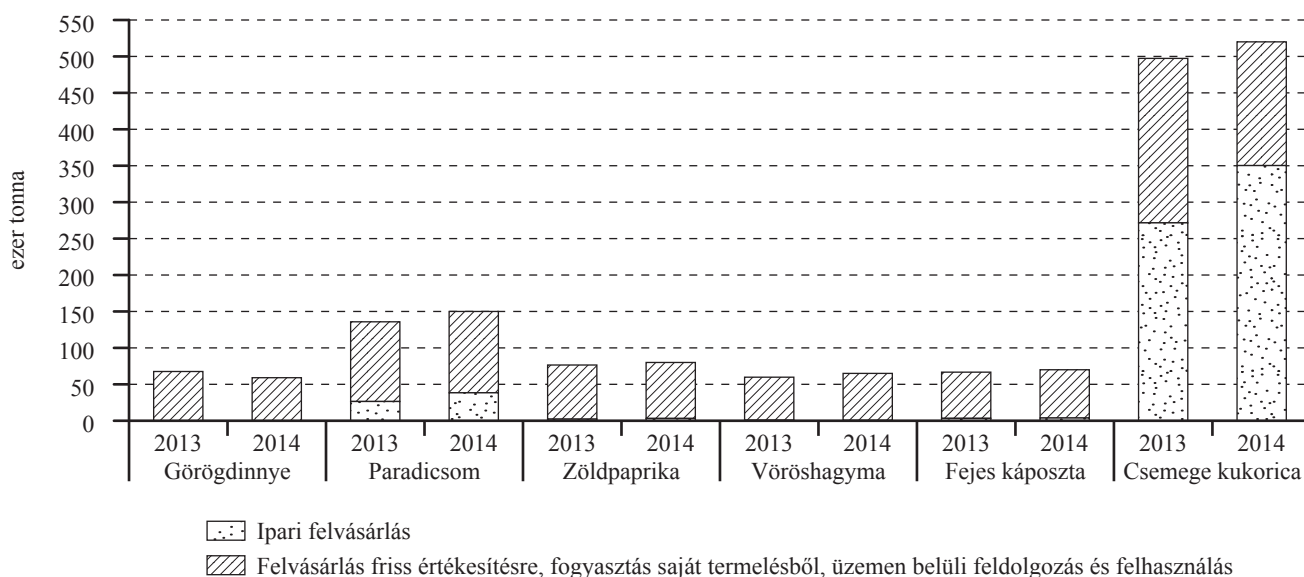
A negatív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségek közül a paradicsom kivitele (főleg Ausztriába) 2 százalékkal, 2,3 ezer tonnára bővült. A vöröshagyma

külpiaci értékesítése 33 százalékkal (1,7 ezer tonnára) emelkedett. Magyarország hasonló mennyiségű (1,2 ezer tonna) sárgarépát és fehérrépát adott el a nemzetközi piacon 2014-ben, mint egy esztendővel korábban.

A zöldborsó exportjában a fagyasztott termék 15-20 százalékot tesz ki, amelynek kivitele 11 százalékkal (13,8 ezer tonnára) csökkent 2014-ben a 2013. évihez viszonyítva. A konzervzöldborsó kiszállítása – elsősorban Oroszországba – 10 százalékkal, 65,5 ezer tonnára csökkent a megfigyelt időszakban. Meg kell jegyezni, hogy Oroszország 2013-ban még 34 százalékkal részesedett a magyarországi konzervzöldborsó-exportból. Az oroszországi importtilalom a zöldborsókonzervre nem vonatkozott, ezzel együtt kivitele 12 százalékkal esett Oroszország felé. A gyorsfagyasztott csemegekukorica exportja 28 százalékkal (75 ezer tonnára) bővült 2014-ben, a kivitel elsősorban az Egyesült Királyságba, Belgiumba és Németországba irányult. A konzerv-csemegekukorica kiszállítása 2 százalékkal (176 ezer tonnára) mérséklődött, legnagyobb része Franciaországba, Németországba és Lengyelországba került. Az oroszországi importtilalom erre a termékre nem vonatkozott, ezért kivitele 44 százalékkal, 9,6 ezer tonnára emelkedett Oroszország felé. A világ csemegekukoricakonzerv-exportjának 80 százalékát Thaiföld, Magyarország, az USA és Franciaország adja. A fagyasztott csemegekukorica tekintetében az USA a vezető exportőr, Magyarország a második helyen áll.

Össességében megállapítható, hogy Magyarország zöldség-külkereskedelmi egyenlege (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) pozitív maradt, de romlott 2014-ben az előző évihez képest. A zöldségfélék behozatala 29 ezer tonnával, kivitele csaknem 23 ezer tonnával nőtt.

29. ábra: A zöldségfélék felhasználása (2013–2014)

A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR becslése szerint a zöldségfélék 2013. évi összes termelésen belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2014-ben 2,7 százalékkal emelkedett a Budapesti Nagybani Piacon az egy évvel korábbihoz viszonyítva (19. melléklet). A 2014-ben betakarított tárolási zöldségfélék nagyobb kínálata a termelői árak csökkenését okozta az év végén. A barna héjú vöröshagyma termelői ára 29 százalékkal volt alacsonyabb a vizsgált időszakban. Az import (hollandiai, majd ausztriai) barna héjú vöröshagyma ára is csökkent a

2014/2015. szezon kezdetén. A petrezselyemgyökér termelői ára 33 százalékkal, a szabadföldi fejes káposzta ára 23 százalékkal, a sárgarépáé 15 százalékkal esett egy esztendő alatt.

A belföldi görögdinnye termelői ára 7 százalékkal emelkedett, míg a kígyóuborkáé 9 százalékkal, a berakó uborkáé 5 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez képest. A belföldi kilogrammos kiszerezésű tölteni való, édes paprika termelői ára mérettől függően 0–4 százalékkal volt magasabb a megfigyelt időszakban. A paradicsom termelői ára típustól és mérettől függően 35–55 százalékkal nőtt.